

НАРОДНА СКУПШТИНА

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ О РАДУ СРПСКЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

ИЗЛАЗИ СВАКИ ДАН ЗА ВРЕМЕ СКУПШТИНСКОГ РАДА

ПРЕТПЛАТУ ПРИМА

КРАЉЕВСКО-СРПСКА ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА

ЦЕНА ЈЕ ЛИСТУ:

ЗА СРБИЈУ 6 дин. месечно

ОД ЈЕДНОГА БРОЈА 0·40 дин.

ЗА СТРАНЕ ЗЕМЉЕ ПОШТАНСКОГ САВЕЗА 15 дин. месечно

УРЕЂУЈУ СКУПШТИНСКИ СЕКРЕТАРИ:

Ранко Петровић, Доброслав Ружић, Љуб. П. Ђирић.

Број 56

ПОНЕДЕЉАК 4 ФЕБРУАРА 1891

Година I

50 САСТАНАК

29 јануара 1891 год. у Београду

ПРЕДСЕДАВАО ПОТПРЕДСЕДНИК

Паја Вуковић

СЕКРЕТАР

Ранко Петровић

(НАСТАВАК)

(О судијама)

Сима Костић — Ја имам да одговорим неколико речи известној, поштованом г. Драгиши на оно, што он вели, да се боји да ће и ова мера бити недовољна, и да ће неваљале судије омет остати некажњени, јер вели: „врана врани очи не вади“. Кад се то начело призна, онда зашто давати право министру да кажњава судије. Према томе види се да то не стоји. Међутим ја кажем, да се овом мером неће постићи циљ, ради које се установљава; јер онај исти разлог, који сам напоменуо, држим да је оправдан, да ће судију судити судије, које га не познају, и нико неће тако лако узети на своју савест, да каже да је крив, а друго, може се десити случај, да ће већина судија, кад буде дат неки судија под суд, и ако буде чист и невин, може да страда на правди Бога, јер ако буде радикал, а буду му судије 3 напредњака или либерала, прогутаће га као ништа. Дакле с тога ја велим, да је ово једна врло хрђава мера, која може штетити угледу и достојанству судске независности.

Што поштовани г. Катић вели, да се то не коси са Уставом, ја ипак кажем да се доста коси, јер се овде прекорачује надлежност. Овде се вели да им се поротски суди т. ј. по убеђењу и познавању ствари, онда треба да се каже да пресуде првостепених судова иду одмах на разматрање касачу, иначе то је једна илузорна одредба.

Што се тиче предлога поштованог професора г. Панте Срећковића, он ме није разумео, јер он замишља да се овим хоће да установи суђење поротско, као за разбојништва и крађе, док међутим овде се хоће да суди само на поротски начин. Дакле ја мислим да његов предлог неће моћи да одговора ни Уставу на законима.

Министар правде Мика Ђорђевић — Господо посланици, наш поштовани потпредседник г. Катић предложио је измену тачке 3-ће чл. 29-ог у одборском пројекту закона о судијама: тражећи да се судијама у будуће суди поротски за сва њихова кажњива дела. Против овога његовог предлога говорили су поштовани посланици г. г. Рибарац, Максимовић, а и сам извештач г. Костић, и доказивали: да је предлог

противан закону и Уставу. И г. Рибарац предложио је Скупштини другу измену тачке 3 поменутог члана.

Услед тога, што су се г. г. говорници у мишљењу поделили и што је изнешено више нових предлога, Народно Представништво донело је било одлуку, да се чл. 29 врати у одбор, те да он ствар ову поново проштудира и другу редакцију спреми.

Господин извештач саопштио је данас шта је одбор по ствари овој урадио. Главно је, на што морам пажњу вашу да скренем, то: да је одбор *једногласно* нашао да се предлог г. Катића, онако како је предложен, не може примити, јер је, веле, противан закону и Уставу. Већина чланова одбора, којима сте сви ви веру поклонили, чије правно знање и ја поштујем, мишљења је: да чл. 29 остане онако како је у пројекту предложен. Мањина пак налази да се предлог г. Катића може примити, но да то важи само за случајеве предвиђене у §§ 105, 106 и 107. крив. закона.

Ви сте чули извештача већине, а чули сте извештача мањине, чули сте исто тако разлоге једних и других са којима они бране своје мишљење. На вама је сада да се одлучите било за једно било за друго мишљење. Но пре него би приступили решавању ја вас молим, да не губите из вида ове две околности, које, по моме мишљењу, стоје у тесној вези са овим питањем.

Прва је околност ова. Ако Народно Представништво реши: да се судијама суди поротски за њихова кажњива дела, тим својим актом оно ће јавно да констатује, да је у нашим судовима почела да овлађује корупција. Одлука таква не може остати тајна. Она ће одјекнути и преко наших граница, а то ће јако да штоди угледу наших судова. И ако данас има код наших судова неколицина судија, који су заборавили на свој узвишени задатак, држим да није право нити коректно да се за то сумњичи цео судијски сталеж. Ја смем пред Народним Представништвом да тврдим, да тако стање у нашим судовима није, и да огромна већина судија стоји у пуној мери на висини свога положаја. Молим вас да погледате само лево и десно на наше суседе, па ћете тек онда добити верну слику и уверити се да је ово истина што сам казао. Мени ово, дозволите да кажем, личи на ону народну пословицу: „због Николе омрзе ми и свети Никола.“ А ја држим да примена ове пословице на г. г. судије не би била оправдана.

Господо Посланици!

И друга је околност исто тако важна као и прва, и за то вас молим да и о њој озбиљно размислите пре него будете гласали. Ви сте чули од г. извештача мањине др. Драгише, који онако ватрено пледира за предлог г. Катића, да и он сам сумња за успех предлога, јер, вели, „врана врани очи не вади.“ Ја са своје стране могу да кажем само ово: ако се

предлог овај прими, циљ која се жели њиме постићи прома-
 тив се. Знајте да је за судије, када поротеки суде, далеко
 лакше рећи „не крив“, него ли држећи се поступка кривич-
 ног, давати разлоге за своје мишљење и морати цитирати
 закон. Држим да ће то признати и сви правници који се овде
 у Скупштини налазе. Тешко је вели се, узети кога на душу!
 Ако је ово истина, онда знајте да је истина и то, да ће су-
 дије за свога колегу судију пре рећи „не крив“, него ли што
 ће га на своју душу узети и осудити. И место да предлогом
 овим постигнете оно што желите, ви ћете на против олакшати
 да кривац избегне заслужену казну.

На завршетку ја вас молим да разлоге, што сам вам из-
 нео, узмете у озбиљну оцену и да ствар решите онако, како
 то интереси државни и углед наших судова захтевају.

Потпредседник — Претрес је свршен, пристувио ре-
 шењу. Дакле као што видите у члану 29 има три става која
 предлаже одбор. Ја мислим да решавамо став по став.

Молим вас, ја мислим пошто овај члан има 3 става и
 4-ти онај додаток, који је предложио потпредседник Катић, то
 да гласамо став по став. Први став гласиће овако: (понавља
 тај став). Стављам на гласање, ко је за то да се овај став
 прими нека седи, а ко је противан нека устане? (Сви седе).

Оглашујем да је овај став примљен.

Изволте чути други став. (Чита га понова).

Ко је за то да се овај став прими нека седи, а ко је
 против нека устане? (Сви седе).

Оглашујем да је и овај став примљен.

Изволте чути трећи став који гласи овако (Чита и њега).

Ко је за то да се овај став прими нека седи, а ко је
 против нека устане? (Сви седе).

Оглашујем да је и овај став примљен.

Сада долази додаток г. Катићев.

Он гласи овако (Понавља га).

Стављам на гласање: ко је за то да се овај додаток
 прими нека седи, а ко је против нека устане? (Велика ве-
 ћина седе).

Објављујем, да је овај додаток великом већином примљен.

Сад приступамо поименичном гласању за целокупан закон

Известилац већине С. Костић — Ја ћу гласати про-
 тив овога закона, кад је овако решен. (Смех).

Стојан Рибарац — Имајући право по чл. 69 послов-
 ника, ја ћу да дам побуде за правац свога гласа у овом пред-
 логу. Ја сам устао, да, овлашћен од својих другова, изјавим
 да ћемо ми гласати против овога за то, што се ова одредба
 противи есенцији судске независности.

Секретар прозива:

Алекса Ратарац, за; Андра Љубичић, за; Анта Рајичић,
 за; Арса Дреновац, за; Арсеније Прокопијевић, за; Арсеније
 Ирић, за; Атанасије Вучковић, за; Алимније Васиљевић, против;
 Аврам Бељић, против; Благоје Божић, за; Богосав Поповић,
 за; Божа Кунатровић, за; Витомир Младеновић, за; Вића Ра-
 довановић, за; Војин Ђирковић, за; Вуча Николић, за; Данило
 Јовановић, против; Димитрије Димовић, за; Димитрије Или-
 цановић, не гласа; Димитрије Машић, против; Димитрије Ђир-
 ковић, за; Добросав Ружић, за; Драгиша Станојевић, за; Дра-
 гољуб С. Илић, за; Божа Анђелковић, за; Ђорђе Браничац,
 за; Ђурђе Ђоровић, за; Живан Радосављевић, за; Живојин
 Величковић, против; Живан Живановић, против; Илија Душ-
 манић, за; Илија Мојић, за; Јанча Јовановић, против; Јован
 Авакумовић, против; Јован Поњавић, за; Јован Милић, за;
 Јован С. Јовановић, за; Јован Николић, за; Јованча Стоја-
 новић, за; Јоксим Павловић, за; Јоца Ж. Јовановић, за; Ђоста
 Влајић, за; Коста Динић, за; Коста Јуришић, за; Коста Јова-
 новић, против; Лаза Илић, за; Лазар Бошковић, за; Лазар
 Лазаревић, за; Лазар Миловановић, за; Лука Лазаревић, за;
 Лазар Милосављевић, за; Љуба Јоксимовић, за; Љуба Но-
 аконић, за; Љубинко Милинковић, за; Мата Максимовић, за; Мата
 Радојковић, за; Мика Спасојевић, за; Милан Глигоријевић, за;
 Милан Б. Ђурић, за; Милвој Јосимовић, за; Милија Ми-
 ловановић, за; Милош Обрковчевић, за; Милош Ј. Богдановић,

за; Милош Марковић, за; Милун Миљковић, за; Милутин Га-
 рашанин, против; Михаило Веселиновић, за; Михаило Кр.
 Ђорђевић, за; Михаило Поповић, за; Михаило Ристић, за;
 Младен Аксентијевић, за; Младен Живковић, за; Младен Мар-
 ковић, за; Михаило Поповић, за; Никола Живадиновић, за;
 Никола Протић, за; Никола Ристић, за; Новак Милошевић, за;
 Павле Ранковић, за; Павле Станковић, за; Панта Срећковић,
 против; Пера Величковић, за; Раде Протић, за; Радоје Кос-
 тић, за; Ранко Петровић, за; Ранко Б. Тајсић, против; Риста
 Поповић, за; Савко Ђусић, за; Сима Костић, против; Станко
 Петровић, за; Станојло Вукчевић, за; Станча Виденовић, за;
 Стеван Ристић, за; Стојан Станковић, против; Стојан Рибарац,
 против; Сава Величковић, против; Стева Максимовић, против;
 Таса Николајевић, против; Таса Ђикић, за; Тодор Туцаковић,
 против; Тома Војичић, за; Трифун Милојевић, за; Урош Ву-
 кичевић, за; Филип Милојевић, за; Павле Вуковић, за; Дими-
 трије Катић, за.

Потпредседник — Изволте чути резултат гласања: глас-
 сало је свега 109 посланика од којих је за закон гласало 88
 против 20, и један се уздржао од гласања.

За то оглашујем да је Скупштина у целини примила
 закон.

Сад је на реду извештај одбора о одузимању општине
 бајевачке од среза подгорског.

Молим г. известиоца нека заузме своје место.

Известилац Т. Војичић чита: (види ст. 541).

Потпредседник — Пошто нико не тражи реч то став-
 љам на гласање: који је за то да се поднети предлог прими
 нека седи, а ко је противан нека устане? (Сви седе).

Оглашујем да је поднети предлог примљен.

Сада је на реду одговор министра грађевине на поднету
 му интерпелацију.

Министар грађевина, Миливоје Јосимовић — Десетог
 Децембра прошле године поштовани посланик Милан Ђурић
 са још неколико другова, управно је на мене интерпелацију
 односно питања у округу ужичком. У тој интерпелацији има
 5 питања на које ћу сада да одговорим.

Прво је питање: је ли ново трасирани пут — Ужице,
 Рожањство, Бела Река, Кокина Караула довршен, а ако није,
 за што није?

На ову тачку имам да одговорим: да је овај пут тра-
 сиран и да је просечен у срезу ариљском сав а у златибор-
 ском само на дужину од 5 километара, дакле да није довр-
 шен. Ово с тога, што је 1889 г. начелство округа ужичког
 предложило, да се траса измени у неколико; а и доцније
 1890 г. више општина поднело је молбу у истом смислу, како
 би се избегао велики посао на том путу, где има много веш-
 тачких радова, и како би се још нека села обухватила. С
 тога је на овоме путу рад застао а остало је да се путем
 стручне комисије испита и утврди какве измене ваља преду-
 зети у траси његовој.

Друго је питање: је ли ново просечени пут, који води
 из подринског округа преко Бачевца, Оклевца и Гвосца, а
 који везује подрински округ са ужичким, довршен, а ако није
 то зашто?

Овај је пут просечен, али има и на њему да се
 учине неке измене а нарочито на месту званом Коренатац,
 где има вештачких радова, а потребно ће бити и да се пут
 прошири.

Пут дакле није довршен за то, што треба да се пошаље
 стручна комисија на лице места да утврди, које измене ваља
 учинити.

Треће питање гласи: је ли пут Ваљево, преко Бачеваца,
 Букова, Ражаче, Косјерића, Црнокосе, Ужице потпуно довршен
 и у добром стању; а ако није то зашто?

Овај је пут просечен у главном, али и на њему има у
 великој мери да се учине измене у траси. Тога ради 1888 г.
 изаслата је нарочита комисија, која је по свршеном послу
 поднела предлог за исправку овога пута на пет места, и то
 три варијанте са исправком оног дела пута преко Ластре, а две

измену онога дела преко Букова. Та комисија предлаже и један нов пут за везу између Ваљева и Ужице, који би ишао од Ваљева преко Делића и Лесковице на Повлен, и одатле преко Црне и Јелове горе на Ужице. Комисија је предложила да се оба пута изврше, али остало је, да се министар војни и министар грађевина о томе споразумеју. Тако је стајала ствар, кад сам ја дошао и онда је требало, да се изашиље потребан број инжењера, који ће трасу која се буде усвојила дефинитивно обележити, како би се пут могао и у израду узети.

Четврта тачка гласи: је ли пут Чачак—Ужице уз Мораву трасиран, те да обиђе Јелицу; а ако није зашто, кад би то био сталан и најкраћи пут за у Пожегу и Ужице?

На ову тачку имам да одговорим да сам наредно да се пут Чачак—Ужице и Чачак—Ариље тачно трасира и на терену обележи. Ово је и извршено на делу пута, који лежи у Рудничком округу и остало је само да се тако обележена траса на лицу места прегледа и дефинитивно одобри. Тога ради требало је опет изаслати стручну комисију. Дакле сва ова 4 питања свде се на то: да је требало изаслати некога, који ће на лицу места извршити преглед трасе тих путова, како би се на њима учиниле нужне измене, те да се и самом извршењу приступи. У томе смислу ја сам лане већ дао обећање поштованом посланику г. Милану Ђурићу, и сада може се узети и да нисам и да јесам испунио своје обећање, јер ствар овако стоји како ћу сада рећи.

Јоште у априлу прошле године одредио сам инжењера, који ће обићи све те путеве и поднети извештај, шта све на њима треба изменити и исправити. Међутим и по струкама других министарстава била је потребна исправка и поправка многих путова, а преглед истих истих у тој цели смотрала су моји другови као много хитнији него ли за путове у ужичком округу. С тога је комисија, у којој је од моје стране учествовао инжењер, морала отпочети посао на другој тачци, а редом идући имала је да продужи и заврши свој посао у округу рудничком и ужичком. Но посао је овај био толико огроман да га комисије, које су радиле лето и јесен, нису ни у пола могле довршити, а поглавито нису могле стићи до округа рудничког и ужичког.

Па када се позно у јесен вратио инжењер, кога сам на речени посао одредио, ја сам га ипак упутио у округ ужички, знајући колико су тамо путеви у хрђавом стању и од колике је потребе да се што пре на њиховој оправци отпочне радити.

Он се тамо бавио једно десетак дана и вратио се, не могао у ствари ништа учинити, јер је време за овакве послове било већ посве хрђаво. Свега је прегледао две три мање партије на онамошњим путовима, а поднео је и своје мишљење о изменама и поправкама, које на њима ваља предузети.

Према томе не може се рећи да нисам обећање испунио, а што није више урађено, није моја кривица. Можете рећи можда, па што нисам у округ ужички послао другог којег инжењера? То нисам учинио просто с тога, што нисам имао кога да шљем, јер је прошле године по мојој струци било много ванредног и важног посла, који се морао извршити, а на који сам морао употребити велики број инжењера, узимајући их са других редовних послова њихових. Тако само на четири посла: на насељавање црногорских досељеника, по потреби министра привреде; на премеравање земљишта, по потреби министра финансија; на трасирање и грађење сењске рударске железнице; и на трасирање тимочке железнице, по потреби мојој — морао сам употребити у округлом броју 30 инжењера, и то већином на те послове морао сам одређивати најбоље и најспремније чиновнике. А треба знати да број 30 представља скоро $\frac{1}{3}$ свију инжењера у Србији, како у државној тако и у приватној служби. Дакле, оскудица у персоналу узрок је, што сви поменути послови нису извршени, поред најбоље воље за то.

Најзад пето питање ове интервјуације гласи овако:

Колико је господин министар у прошлој години, из опште суме на грађевине, потрошио на путове и мостове у округу

ужичком — који је и сиромашан и врлетан, а народ може се рећи, због тога што нема добрих путова, трпи велику штету и продаје своју робу по нижој цени; и шта мисли г. министар да учини односно путова у округу ужичком?

Што се тиче, господо, кредита у буџету на све грађевине, који је у прошлој години износио 500,000 динара, он је скоро сав утрошен на оправку старих и подизање нових зграда за државну потребу. А то није могло другачије ни бити, јер све зграде државне, у престоници и по окрузима, морају се редовно оправљати и обдржавати, а тако исто морају се првенствено и нове зграде подизати за школе и друге потребе државне, где год се неодложна потреба за то укаже.

На чисто инжењерске послове од оне укупне суме потрошено је у прошлој години свега нешто више од 17000 динара, и то на утврђење обале дринске 15000, за гвозђарију за мост на Темској 651.51 и за мост на Љигу код Гукоша 1424.84 динара. Дакле, као што видите, на све вештачке радове на путовима из буџетске партије утрошено је веома мало, управо ништа. И то вреди за целу земљу, а не само за округ ужички. На вештачке радове на путовима у округу ужичком није дакле из буџета ништа утрошено, но то није само изузетно у том округу, но то вреди и за остале.

Узрок је томе, што је буџет министарства грађевина веома мали, и што се он од неколико година на овамо, а услед хрђавог финансијског стања нашег, непрестано смањује, тако да сумама из истог није могућно израду путова и вештачке радове на њима плаћати. Сем тога путеви се код нас граде кулуком, који се на остале грађевине државне не може употребити.

Што су пак путеви у другим окрузима саграђени и у добром стању, то долази отуда што их је тамо, према природи земљишта, лако кулуком израђивати и оправљати. Терен у округу Ужичком међутим тако је тежак и врлетан, да се тамо и кулуком слабо што може учинити, јер је због неприступности и сам рад тежак, а сами знате да се тамо за померање и оправку путова материјал мора на коњима, ва и на рукама приносити.

У другим окрузима многи су вештачки радови на путовима израђени и прирезом окружним или среским. То опет у округу ужичком није могућно с тога, што тамо због врлетног и стеновитог земљишта сваки пут изискује велике и тешке вештачке радове, на које ваља велике суме готовог новца утрошити, док је на против тај крај по све слабо насељен а народ сиромашан.

То је дакле прави узрок, што је све до сада мало учињено за округ ужички, у погледу подизања и обдржавања добрих путова.

Због тога морам овом приликом да изјавим, како ми је мило, што је од стране неких посланика поднет предлог Народној Скупштини, да се министру грађевина даде нарочити кредит, из кога ће се моћи подизати велики мостови на важнијим рекама, и из кога ће се моћи плаћати ови тежи послови, који се не могу кулуком израде. Кад се та средства добију, онда слободно можете пребацивати министру грађевина, ако путеви не буду у бољем стању, а онда би био грех, када се не би и ти крајеви, који су до сад били напуштени, снабдели са путовима, као и остали крајеви наше земље.

Према свему овом могу да изјавим, да за сад нисам у стању ништа друго да наредим, до да се сви ти путеви комисијски прегледају и да ми се поднесе извештај, шта би горе требало допунити и изменити, а пошто се то изврши, онда да се нареди да се послови кулуком раде, као и до сада. То је што се може учинити сад, а ако се усвоји онај предлог посланички, који поменух, онда нема сумње моћи ће се у већој размери отпочети радови и мораће се много више урадити на подизању добрих путова у округу ужичком, јер је донета незгодно и штетно, да се један читав крај остави тако рђаво снабдевен саобраћајним средствима.

То је што сам имао да кажем на интервјуацију поштованог посланика г. проте Ђурића и другова.

Новак Милошевић — Пажљиво сам саслушао одговор г. министра грађевина и за то ћу да проговорим неколико речи о ужичком округу.

Има већ 15 година како ја као народни посланик и и моји другови непрестано говоримо о врло жалосном стању путева у округу ужичком. Могла би се применити она пословица народна и овде: „кога је Бог заборавио, тога су и људи заборавили.“ Сама природа положаја незгодна је, он је планинама одељен од осталих земаља или крајева Краљевине Србије. Занста ту треба више да жртвујемо, па да ужички округ има саобраћаја са осталим крајевима наше земље, и у тој цели ми смо већ као посланици и подигли глас и мислим да смо то учинили са правом. Јер знам да је једна земља, једна држава као и сваки други организам, па кад у целој организму циркулација крви нигде ненаплази на сметње, онда је тај организам здрав. Тако је исто и овде. И не може се рећи па шта ми маримо за округ ужички, кад су у осталим крајевима наше земље путеви колико толико добри и уређени, али ја велим: као год што се не може казати да је један организам здрав, кад су поједини његови делови много ослабили, тако се исто не може рећи ни да је држава у добром стању, кад су поједини крајеви без путева, запуштени и заборављени. Морам и овом приликом одати пошту Народном Представништву, да се са своје стране одзивало потреби овога краја у смотрењу помоћи за вештачко грађење путева, док међутим владе су све подједнако равнодушно понашале се. Да је то тако ја ћу и да докажем.

1882 год. Народна Скупштина је на овоме истом месту решила, да се 100.000 динара може утрошити на оправку и грађење путева у ужичком округу, и та уста Скупштина наредила је ондашњем министру грађевина, да пошаље нарочитога инжињера да се путеви у округу оване прво проштудирају, па онда тек да се трасирају, и кад се буду добро трасирали, да се види где ће да иду окружни а где срески путеви, онда тек да се приступи раду, народ да се изведе на кулук и да се та сума од 100.000 динара утроши на грађење путева. Министар је и сам признао да је тешко кулуком градити путеве у овом округу, зато, што треба да се вештачки раде.

1888 год. Народна Скупштина је то понова решила и донела одлуку да се на грађење путева у округу ужичкоме утроши 300.000 динара. Мени се чини да се глас Народне Скупштине, нити пак решење од 1882 год ни оно од 1888 год. није чуо на надлежном месту, и није утрошена, чини ми се, ни једна пара на вештачко грађење путева у овом округу. Не само то, него се нису ни старали са надлежног места ни о томе, да бар инжињери, који се шаљу у те крајеве, даду нам трасе такве какве треба по науци да су, и кад изађу у народ да учине нешто добро и корисно, него су трасе давале такве, да би их један неспреман кмет боље извео, но што су их инжињери давали. Тако преко Црнокосе начињен је нов пут, који је 2 сата даље од старог пута и много гори, па не само да је незгодан, него је још грађанима упронашћена једна планина због таквога пута, на коме је утрошено на стотину хиљада надница, поред њих још и неколико хиљада дуката, само што су људи морали плаћати за то кроз неколико година и већ мора да се остави као непотребан пут. И данас сви људи, који иду преко Црнокосе, знају да пут неваља и да треба тражити пречи и бољи. 1888 год дао је свечану реч ондашњи министар да ће послати нарочиту стручну комисију од добрих, најбољих инжињера у округу да проштудирају трасу, те да се та околина једном снабде са путевима, али то није ни до данас учињено.

Ја овде као народни посланик не тражим од једнога министра да учини нешто што не би требало, и што се не може по закону, али тражим ово, да се покљони већа пажња окр. ужичком, да се пошаљу 2—3 инжињера у те крајеве, па да тако рећи, министар те инжињере за неколико месеци заборава, те да имају доста времена и да у томе крају израде трасе, да путеви буду добри. Штета је што се у томе крају до сада није ништа учинило у корист народа и у погледу овоме.

Пут, који води из Ужица Попиној Караули и он је незгодно трасиран. Одма од Ужице на пола сата налази се „Пирива стена“; надлежни министар натерао је пут на ту стену само за то, да би извесни предузимачи могли имати рада и свака пореска глава платила је у срезу црногорскоме по 19 гроша а никака потреба није постојала, те да се на ту стену пут наведе. Шта више да се мало обишла стена пут би био сталнији и бољи. И за то ја потпуно одобравам г. министру, што до сад није израђивао овај пут, као што је трасиран и жали боже оне силне наднице што су утрошене, за то би одиста требало и овај пут проштудирати.

Што се тиче пута Ваљево—Ужице он је у нашем округу и оправљан од Букова до Ужица, али од Ваљева до Букова није ни дирнут. Пут од Ваљева преко Јелове Горе на Ужице треба да се проштудира. На њему су радили стручни људи, а нарочито г. мајор Арачић, он је на овом путу дуго радио и акта о томе налазе се још од 1872 г. Он је показао како би требало трасирати овај пут и математички је доказао, да округ ужички без тога пута и без пута преко Маљена не може имати добрих путева Дакле и ово треба проштудирати и на томе није ништа рађено до овог доба. А тако исто пут који води из Лознице уз Дрину.

Морам да сведем на ово, да оно што има путева у окр. ужичком и колико се могло урадити, урађено је, а да до тог нема кривце ни до власти, ни до народа, али има до оних, који дају посла стручним лицима, до стручњака, који су до сад трасирали их, има кривце и до оних, који неће да чују за решење скупштинско и за глас народа, те да даду помоћ народу на томе крају. Молим господу посланике да нам не замере, што ми посланици ужички, често тражимо помоћ у путевима, школама и т. д.; да нам се не замери тим пре, што потреба и нужда не само тог краја него и целе отаџбине траже, да се томе помогне. Запоставити тај крај, значи запоставити један део организма државног на милост и немилост. Други крајеви равнији, имају железнице, водених путева, а ужички округ нема ништа, а међутим приноси жртве на све опште ствари. Мислим према томе, да ми имамо права да тражимо од Народне Скупштине и народа српског, да се ужичкоме округу у томе помогне, те да се веже са осталим деловима наше отаџбине. Ја ћу се задовољити с одговором г. министра само с том обвезом, да он одиста позашље стручну комисију, да она проштудира све путеве и трасе, које је г. министар именовано. Али да то доиста буде, то да она обележи трасе, пре него што народ изиђе да ради, како би њено изашњање било доиста од користи. Поред овог да, по ралијим решењима скупштинским, утроши извесне суме на грађење вештачких путева и ћуприја. И пре је било изашњања, али видите само колико има траса, па ћете видети, колико је било инжињера. Ето како је рађено, и то сам имао да кажем Народној Скупштини и министру грађевине, држећи утврдо да мој глас неће остати без праведног задовољења у интересу народа округа ужичког.

Министар грађевина М. Јосимовић — И ја морам да потврдим, да је одиста врло често грешено при трасирању путева, а то је штетно из свију обзира. Штетно је зато, што се свет употребљава на један посао, који се доцније показује као хрђав, те мора изнова да се ради и често да се измењује, а тиме да се у народу убија воља за рад у том правцу. А штетно је и по сам углед грађевинске струке и државних посленика на њој, о којима до сада није најбоље мишљење постојало. Ово треба лечити, правилним и бољим начином рада, како за онакво мишљење о инжињерима не би било никаквог оправдања. Односно трасирања путева могу само ово да кажем поштованом посланику поп Новаку, да од сада кад год има какав нов пут да се трасира, ја радим овако: најпре пошаљем једнога или више инжињера, којима верујем да разумеју посао, да тачно посматре земљиште, да кажу којим правцем траса треба да иде; па кад то буде, онда наредим окружном инжињеру да пут обележи; а кад се и то уради, онда одредим комисију да ту трасу на самоме месту прегледа, и све погрешке, ако их има, исправи. С тога надам се, да од сада неће бити онаких погрешака, какве су се до сад дешавале,

а које су често много узалуднога рада и трошка проузро-

То сам сматрао за нужно да кажем на примедбе пошт. посланика попа Новака.

Милан Ђурић — Ја и моји другови писмо поднели ову интерпелацију у личном интересу, него у интересу једнога дела наше отаџбине из обзира на економно стање а и са војничког гледишта. Срећан сам био кад сам чуо да је господин министар као члан владе признао, да је све у истини оно, што смо навели. Дакле ви сте чули кад је рекао: овај пут је трасиран али није добар; преко Ваљева није добар, не служи саобраћају а и пут преко Чачка није добар; шта то значи? Значи да ништа не ваља, и то је истина. Г. министар и сам признаје, да је овај округ ужички спромашан и да је својим географским положајем одсечен од осталих крајева Србије.

Па кад је одсечен, онда он мора много скупе да подмирује своје потребе, а јевтиније да продаје своје сировине, те и у једном и другом случају трпи велику штету. Узмимо само ово, да он троши не мање него 400000 кгр. жита, вино, ракију, со, дуван и еспапе, све то доноси са стране. И кад због рђавих путова плати само по 4 паре више на килу, онда стављам свима онима, који се баве рачуницом, питање: колико онај народ плаћа више порезе? Сад да окренемо ствар и да рачунамо с друге стране. Кад без тих путова продаје сировину и кад због тога мора да даје по јефтину цену, него ли његов брат у Шумадији или Стигу, где има има железнице и водених путева, онда излази ова слика, да народ штетује 5—600000 динара на можда и милион. И кад узмемо, да тамо има 30000 пореских глава, онда значи да свака пореска глава плати 30—40 динара више порезе, него остали грађани ове земље само за то, што ни једна влада није била правична и није поклонила пажње путовима у овом округу ради благостања народног.

Ја нећу да бацам прекоре само садашњем министру, њему сам захвалан што је признао оно, што сам изнео пред Народну Скупштину, него бацам на оне владе, које нису поклониле довољне пажње једном округу, а више су година седеле на управи земаљској.

Из свега овога што сам казао излази: „да округ ужички може само преко својих хрђавих путова да пошаље своје сребро и злато — порезу; може да стигне да своје синове пошаље под заставу с вама заједно и то је право, али није право признаћете што се округу ужичком не поклања пажње, као другим окрузима. Ја вас питам, господо, је ли то право, зар такви примери треба да се дају онима, које тежимо да задобијемо и привучемо за себе? Цените какав ће то утисак да чини?! Округ ужички граничи са Босном, Херцеговином и Старом Србијом. Трговина из Плеваља, Сенице, Пријепоља, Прибоја, Вишеграда и Белог Поља од пре је ишла преко округа ужичког, а сад од како је настала окупација аустријска не иде више тим путем а ево зашто? Аустрија је кроз кратко време направила добре путове и сви ти крајеви, који су од пре уносили своје сировине кроз округ ужички у Србију, носе их сада жељезницом својом. Ту не губи само округ ужички, него губи цела наша земља, и то не само у трговини, него и у томе, што су то наша браћа и не долазе с вама у додир, те да заједно гајимо једну народну—националну мисао. Ми се ту, господо, грешимо, и ако преко воље, о националне интересе нашег народа. Ако ово и даље остане, господо, то не само што би то била неправда, него би био глас вапијућег пред Богом; то би била штета не само по сиротно становништво тога краја, него по целу земљу. Шта су добри путеви ви сви добро знате. Ко уђе у једну земљу тај цени њено уређење, њен напредак по путевима, школама, храмовима, болницама и т. д. А ко год оде у округ ужички шта ће видети? Видеће да се у том крају Краљевине Србије још носе терети на коњима. Кад то види какав Босанац, он ће рећи: ја у својој земљи, ма да сам истина под туђином, имам добре путове, и мени је онда добро. Оваква небрежљивост спрема једног краја отаџбине чини штете не само оној околини, него и националним интересима на-

шим. Ја сам убеђен да ви сви знате тешкоће с којима се бори народ округа ужичког, међутим у интересу је не само тога краја, него у интересу целе наше отаџбине, и то не само у погледу економском, него и у војничком и националном да народ округа ужичког добије добре путове.

Да не би више морпо ваше стрпљење—велим да је ова интерпелација, у право питање не само једне покрајине, него питање животно једног краја наше отаџбине, и ја мислим да сте ви сви вољни, да се оно скине с дневног реда, а оно ће се скинути с дневног реда, кад влада и њен члан садашњи министар грађевина буде заложно часну реч, да ће одредити једну комисију, која ће одмах од идућег пролећа, да прегледа све трасе путова, те да се не би народна снага трошила у залуд. То је што је руководило мене и моје другове да поднесемо ову интерпелацију у интересу производње једног краја наше земље, у интересу војничком, економном и националном, и у опште доброг уређења нарочито према нашој браћи из Босне, Херцеговине и Старе Србије.

Потпредседник — Претрес је свршен. По што нема никаквог предлога, то председништво ставља предлог, да се преко ове интерпелације пређе на прост дневни ред. Ко је за то нека седи, а ко је против нека устане? (Сви седе).

Изволте чути одговор г. министра грађевина на трећу интерпелацију.

Министар грађевине Јосимовић — Поштовани посланик г. Љуба Новаковић, са још неколико другова, управо је на мене питање, да ли је што рађено на томе да се подигне мост на Ибру код варошице Рашке и да ли ја мислим и дајем своје обећање, да учиним све што је потребно, да се у току идуће године подигне полустални мост на реци Ибру у срезу студеничком?

О ланској Скупштини поводом једног питања, мој претходник објаснио је, како је ствар у оно доба стајала. До онда су били предузимати само потребни претходни радови и прикупљани су подаци за израду пројекта. Мој претходник дао је реч, да ће наредити, да се одма приступи изради пројекта, на чим исти буде готов, да ће предузети и даље кораке за остварење те грађевине. Према томе он је одиста одмах и наредио да се пројект израђује. Тај је пројект био готов маја месеца, а предрачунска сума износи нешто преко 80.000 динара за мост од камена. Према томе сем кредита, који је потребан, не би било иначе никакве сметње да се приступи извршењу овога моста. Али пошто је трасиран пут, који има да веже Крушевац са Ибарским путем, потребно је да се и на тој траси а код ушћа Јошанице на Ибру сагради мост.

Настало је било дакле питање, да ли на тако кратком одстојању од 3½ сата (17—18 километара) ваља градити два овако скупа моста, или треба подићи само један мост на једној од тих двеју тачака, или негде на средокраћу између тих.

Када би се градио један мост, па би се исти подигао код варошице Рашке, онда би имао паралелно ибарском друму десном обалом реке да се сагради нов пут до ушћа Јошанице у Ибар, у дужини до 18 километара. А ово епит у тако насељеном пределу не би било ничим оправдано.

Да би се ово питање могло дефинитивно расправити и решити, ваљало је, ради извиђаја на лицу места, изаслати комисију од способнијих инжењера. А ово опет у прошлој години није било могућно због многих других великих и неодложних послова, на које су инжењери били распоређени.

То је узрок, што је ова ствар застала и није у прошлој години дефинитивно расправљена.

Но како је и по моме мишљењу прека потреба, да се овај мост што пре подигне, то могу овде пред Скупштином изјавити, да ћу настати да се у најкраћем времену учини све што јоште учинити треба, те да ћу и моје дефинитивно решење тако донети, како ће се јоште у овој години моћи приступити и самоме грађењу моста.

Са овим мислим да ће се и господа питачи задовољити

Љуба Новаковић — Ја бих био задовољан, господо, с одговором г. министра грађевина на постављено моје питање, кад не би пред нама лежало искуство, да од обећања министарских у оваквим приликама врло мале вајде имамо. Није први пут како је пред Народним Представништвом ова прека потреба народа среза студеничког, већ од толико година, народ подиже свој глас и шаље молбе за тај мост, за ту једну везу преко реке Ибра, који мој срез дели. Представници његови у толико Скупштина управљали су толико питања и лично молили министра грађевина да то питање сврши, да се та прека потреба једном задовољи. Али поред свега тога, глас народа из тог краја остао је глас вапијућег у пустињи. И ланске године један посланик поднео је интерпелацију у том смислу на г. министра грађевина и он, одговарајући на ту интерпелацију, задао је своју реч, да ће у току године т. ј. прошле године ту ствар свршити и задовољити преку потребу народа у том крају и шта видимо? Од свега тога ништа није било. Г. министар грађевина сада у одговору своје вели нам „како треба радити, како би требало проучити положај“ и т. д., и у опште он нама говори о ономе, што би требало да се ради, а међутим од свега тога, што би требало да се ради ништа се не ради.

Господо, вама ће бити познато, да је срез студенички један од најсиромашнијих крајева у Србији, а у исто време и то, да је народ у томе крају један мирни и ако хоћете послушан народ, који уредно плаћа порезу; један народ за кога се сме рећи, да сразмерно више сноси терета државног од осталих крајева и поред свега тога он нема од државе, код заједнице с њом, никакве накнаде за то. Један срез, који има 16 сати у ширини и дужини и један срез, који подноси, као што рекох све државне терете, има свега од државе три основне школе и има један једини пут Краљево — Рашка, али и тај једини пут није направљен из некаквих побуда, да се народ тога краја помогне, но је направљен једино са војничких, стратегијских погледа, а сам народ среза студеничког слабо се тим путем и вајди из простог узрока, што из његових врлетних места не може с колима на тај пут ни да дође, но се користе само они, који су се случајно десили по крај пута а маса народа и данас носи своје потребе и своје производе на продају на коњима и на самару. Ја мислим, господо, да је крајње време, да се једанпут престане с тиме „требало би проучити кад би имали сретава“. Народ тога краја не тражи ништа друго, него само то, да се подигне један мост код варошице Рашке, да се не дави и сам са својом стоком и у малом валовитом Ибру. Господо, то би била једина веза саобраћајна у том крају. Тај мост, као полу сталан, не би коштао више од 20.000 динара. И за такву једну ситуацију народ из тог краја толико вапије и до сад ништа није учињено. Ја имам писма из тог краја, да ће доћи у маси њих 100 и 200 људи, ако је потребно, да моле Скупштину да се једном та ствар сврши.

Као што рекох, ја бих био задовољан с одговором г. министра грађевине, кад би дао свечану реч пред Скупштином, да ће он у току ове године учинити све, што му на расположењу стоји, да се овај мост предузме градити, и да ми не смета чл. 78 пословника (јер је ово питање), ја би предложио Скупштини и резолуцију по овоме, а овако изјављујем: да нисам задовољан са одговором министровим.

Министар грађевина, М. Јосимовић — Ја бих врло лако могао одговорити на сва питања, која ми је г. предговорник поставио. Ја бих могао заложити часну реч онда, кад би имао средстава колико треба. Узмите буџет, па ћете видети, да је буџет министарства грађевина умањен, запитајте се прво, да ли има довољно тереолога — енжењера за све те послове. И кад ви одобрите буџет за министарство грађевина, колико на сваки начин не можете одобрити, и кад ви све то имате на уму и дате прилично довољан број енжењера, па кад министар грађевина не учини што треба, овда имате право да се жалите. Али овако, ја не могу више обећати, но што могу учинити, што ми на расположењу стоји, и ја вам залажем часну реч, да ћу учинити све оно, што ми је могуће да се у том погледу учини.

Ранко Б. Тајсић — Молим вас дајте ми реч.

Потпредседник — По пословнику има права на реч само онај, који се потписао на питање.

Ранко Б. Тајсић — По пословнику чл. 78 ја држим да треба да добијем реч. Ми смо обојица потписани на ово питање. Ја молим Скупштину нека објасни тај члан.

(Скупштина изјављује, да г. Ранко Б. Тајсић може говорити).

Ранко Б. Тајсић — Мој друг Љуба Новаковић врло је лепо објаснио, да не треба много веровати у обећања. У та обећања ја и сам много не верујем, јер знам из практике да од ово 18 година, од 100 обећања министарских испуњена су 3—5% па за то сумњам, да ће и ова ствар бити испуњена, а у толико пре што има 15 година, како се то питање повлачи, а има две године како гледам планове за Ђуприје у министарству. Разапели неку дрвенарију и веле, ево то је та конструкција, али нема ко да је изради. Јест нема ко да је изради а има ко да пије кафу и да чита новине. Ја знам да има њих 50, који су могли то да израде до сада, а г. министар вели, не достаје му буџет. Није истина да му не достаје буџет. Кад се заврши у буџет прошле године и погледа на што се трошило видиће, да има и неуставних, незаконитих издавања која су мал да не кривичне природе. На првом месту на пример јесте она позиција на поправку двора краљевог, која износи за последње две године око 60.000 динара. Ово је противно Уставу. Дужност је онога да оправља зграде, који седи у њој. Од тих 60.000 динара довољно би било да се издвоји 20.000 динара, па да се може поставити Ђуприја. А за цело и право би било задовољити ту потребу, јер народ тога краја, ако не врши своје дужности више, а оно с потпуним правом може се рећи, да у погледу сношење државних терета одговара овако исто, као и сви остали крајеви. Кад боље још загледате у буџет прошле године видићете једну позицију за трајанову таблу да се потроши 100 дуката. Дакле 100 дуката може да се да на такву једну цел, а неће да се помогне томе крају, да оно мало оваца кад догоне у варош и кад их нагна на Ибар за у варош да их после не хвата код Краљева.

Даље, наћи ћете у овим издацима буџета за ову прошлу годину позицију 10.000 дин. за неке стаклене баите. Зар није доста Београду за његов живот сви паркови, Топчидер и што те паркове раде осуђеници целе земље. Дакле, што се види кад човек загледа издатке у буџету за 1889 и 90 год. он може рећи да се државни новац троши као алајбегова слама, и да нема ни из далека оне равноправности, да се троши онде где треба. На основу свега, овог што рекох, ја сумњам у обећање г. министра, сем кад би ми дао јемства, да ће се грађење овог моста извршити ове године.

Господо, не треба више од 20.000 динара, да се грађење тога моста изведе. Нема ништа грешије на свету, него да видите ви тај саобраћај, да видите, како се народ тога краја дави и гуши на валовитом Ибру, да видите како ирелазни преко њега у неким карлицама и лађицама, које су све исцепане. (Смех).

На завршетку мога говора, ја ћу рећи, да Скупштина треба да са свим озбиљно узме обећање г. министра к знању, али ја ипак не могу бити задовољан одговором, јер ово није привина, како се ово питање покреће, него има 15 година.

Министар грађевина Миливој Јосимовић — Г. Тајсић рече, да грађење овог моста неће коштати више од 20.000 дин, док по предрачуна излази да ће се на исти морати утрошити на 80.000 дин. Ако би стојало, што г. Тајсић тврди, ја бих корео признати, да он боље разуме енжењерске послове од мене, а у том случају радо ћу примити од њега сваки савет и молићу га да ме поучи како треба у будуће послове моје струке да радим. За сада ја радим онако како ја знам и онолико колико ми допуштају средства, што ми на расположењу стоје.

Односно сумњичења г. Ранковог и не веровања да ћу ја извршити што кажем, могу да изјавим само толико, да ја

www.bibliobooks.rs

УН И В Е Р З И Т Е Т С К А Б И Б Л И О Т Е К А

сада лагао писам. Према томе ко хоће у моју реч да верује, нека верује, а ко не верује толико му и чини.

Потпредседник — Ово је питање и према пословнику, кад нема да се подноси никакав предлог, сматра се да је претрес свршен.

Министар грађевина М. Јосимовић — Двадесет другог новембра прошле године, поштовани посланик Радоје Костић, управно је на мене питање, односно пута од Јанкове Клисуре на Трнавце и Витково до Трстеника, и питао ме: За што тај пут није трасираи и да ли сам науман да то учиним бар ове године, а ако не, зашто? — Односно овога пута имао сам да одговарам и ланске године и тада сам казао да тај пут још није трасираи, но да је мој претходник наредио што је потребно да се приступи томе, чим време буде дозвољавало. Сад вам пак могу саопштити, да је тај пут трасираи, прегледан и одобрен, и да сам наредио да се приступи извршењу његовом прошле јесени. Међутим начелство окр. крушевачког, на моје питање: за што то досад није учињено, одговорило је, да је ту једини узрок био тај, што је била берба позна, а наступило и рђаво време, које је дуго трајало. И тако је се са тим радом застало, а начелство је изјавило да ће израду пута предузети одмах с пролећа, чим време буде дозволило да се овакви радови могу вршити. Ја ћу с моје стране водити бригу, да се ово одиста учини и да се са тим послом више не одуговлачи.

Радоје Костић — Мени је за чудо за што се није могла траса да изврши у Јулу и Августу месецу, и ако је берба била доцне.

Министар грађевина Миливоје Јосимовић — Господин посланик не би се чудно, кад би веровао ономе, што сам мало час казао, да писам имао довољно персонала за све послове, јер сам 30 инжењера послао на остале радове, а само по једног инжењера оставио у округу да врши све техничке и редовне и ванредне послове.

Потпредседник П. Вуковић — Пошто је ово питање то стављам на гласање, прост прелаз на дневни ред.

Министар грађевина М. Јосимовић — Двадесет шестог новембра прошле године, поштовани посланик Бурђе Ђоровић, са још неколико другова, управно је на мене питање, односно пута од Витановца преко Чукојевца за Трстеник, и питао: зашто тај пут није ни до данас извршен.

По овоме имам да кажем, да донста стоји, да онај део пута, што пролази кроз крушевачки округ, није довршен, док је начелство округа крагујевачког већ пре неколико година свој део израдио. Овако сам стање затекао кад сам дошао и одма сам у почетку наредио, да се недовршени део пута узме у израду, како би се отклониле неоправдане сметње у саобраћају. Међутим начелство округа крушевачког известило ме је накнадно, да се извршење овога пута није могло предузети због других послова у округу и што је дуго време на раду био само један инжењер, а остали су били на другим пословима. Овакво извешће морао сам примити из узрока који сам данас већ неколико пута поменуо, а то је оскудица у особљу. Ова је пак била толика, да ја ни из министарства нисам имао никога да пошаљем у помоћ окружном инжењеру, ради извршења послова, које није могао сам да савлада. Ја мислим, да ћу задовољити г. питаача, ако кажем, да ћу, колико ми год средства и бројно стање персонала буду дозволили, наредити, да се што пре сврши тај посао, јер и сам увиђам да није право да народ кубури због рђаве комуникације и да се то најмање сме дозволити када то долази отуда што полицијске власти не врше подједнако своју дужност.

Бурђе Ђоровић — Кад би овај пут био проведён кроз ужички округ као врлетан, сматрао би да и није могао да се изврши, али пут, који се може назвати „светски канал“, назива се „срески“. Динија његова иде покрај Мораве на готову Ђурију код Трстеника. Полиција надлежна била је немарљива и неатна, међутим полиција крагујевачка била је ревносна, усталачна па чак у грађењу путова сграсна. Траса овога пута иде тако леним тереном, да ја могу да тврдим, да се за три дана може ископати и за три дана насупи, ако распоред буде

добар, јер на много места може шљунак да се носи у карлицама. Може се по 10 пута довући дневно камен или шљунак за насипање. Ја ћу се задовољити са одговором г. министра, ако да реч, да ће се ово у што краћем року извршити.

Министар грађевина М. Јосимовић — Наредићу да се тај посао изврши што год је пре могућно.

Бурђе Ђоровић — Ја се задовољавам одговором г. министра.

Министар грађевина М. Јосимовић — Двадесет шестог новембра прошле године, поштовани посланик г. Витомир Младеновић са још једним другом, управно је на мене питање: за што се у подунавском округу не извршује део пута, који везује пут Ваљевско—Горњи Милановац — са путем за у Београд, кад је онај део у рудничком округу потпуно довршен. То је исти случај, као што је онај, где је у крагујевачком округу посао свршен, а у крушевачком не. Занста мора се признати да има кривице до полицијских власти, што се посао око извршења и оправке путова траљаво ради. Дешава се на пр. и то, да на моја питања: што извесни послови нису извршени, поједина начелства одговарају: да се народ слабо одзивља наредбама за излажење на кулук, па, признајући на тај начин сама своју слабост и незауимљивост, развијају даље теорију, како је кулук средњовековна установа и како ваља од сада радове готовим новцем вршити. Међутим, сви ћете увидети да земље овако мале и у оваквим финансијским приликама, као што је наша, не могу тек тако лако тај начин рада огласити као застарео и преживео. Исти су начин рада затекли и Аустријанци у Босни и Херцеговини, па га ни они нису напустили. Од како су тамо, они су саградили многе железнице, путове и остале грађевине за јавну потребу. За све то они у готовом новцу нису годишње трошили више, но што смо и ми до пре неколико година по буџету на грађевинску струку давали. Највећи део послова и они су кулуком вршили, но код њих је при раду било много више строгости, а никакви споредни обзир нису узимати у рачун.

Што и овај пут, о којем говоримо, није довршен изгледа ми да је узрок то, што се свет прилично штеди да се на кулук позива.

Ја држим, да је то погрешан принцип, и да у оваквим стварима не треба имати другог рачуна, него рачун тај, да се путови граде и да према томе ваља строжије пазити, да се послови кулуком одиста и врше. Ја сам, од како сам дошао, у више пута наређивао, да се поједини послови кулуком израђују, па ако и од сада, поновљеним наредбама мојим, не постигнем жељени успех, онда се нећу устручавати, да предузмем и друге мере, према полицијским чиновницима и према свакоме, који се не стара, да овај посао што боље иде.

За овај део пута, о којем је овде реч, траса је начелно утврђена, но је требало на терену исту детаљно обележити, прегледати и одобрити, те да се за тим и самом просецању пута приступи.

За овакво обележавање ја сам био издао наредбу, но посао према извешћу начелства није могао бити извршен стога, што је прошлог лета у подунавском округу могао бити употребљен само један инжењер, што је исти морао најпре извршити обележавање пута Раља — Соног — Аранђеловац, што се на томе послу задржао све до 18 Октобра прошле године, а за тим је настало непрекидно рђаво време, које није дозвољавало да се овакви пољски радови могу вршити.

Господа питаачи задовољиће се, мислим, ако кажем, да ћу наредити, да се неизрађени део пута узме у израду одмах с пролећа, чим време за то буде погодно.

Витомир Младеновић — Питање ово учињено на министра грађевине потписао сам као први, поред осталих посланика из рудничког округа. То сам потписао и тражио за то, што је мени најпознатија та ствар, пошто сам у том крају рођен. И донста доњи крај рудничког округа, који многе путове подиже, нема ни једног новољног пута за извоз својих производа на београдску пијацу, куда он скоро једино носи своје производе и доноси отуд со и друге потребе. Тај пут

који је трасиран, готов је са рудничког краја, само београдски округ неће да га доврши. Шта је узрок томе, да ли сам округ или административне власти, што неће да нареду, не знам, али министар грађевине не треба да допусти, да један део пута, који је тако потребан том крају, остане недовршен. Ја мислим, да министарство грађевине треба да настане, да се и тај део изгради. Београдски округ можда има више излаза и путова, да долази лако у Београд па неће никад својеволно ни пристати да тај пут довршује, ако на томе надлежне власти не настану, али руднички округ, а нарочито доњи крај његов нема. И с тога мислим да је министарство позвано, да настане да и то сврши, јер то је као што рекох једини пут, који чини олакшице свима грађанима нарочито из доњег краја. Руднички округ једино тим путем долази олакшано за Београд куда своје производе носе за продају. С тога бих молио г. министра, да наредбом својом или преко власти нареди, да се тај пут што пре доврши.

Министар грађевина — Ја ћу наредити да се и то учини.

Потпредседник — Изволте чути извештај одбора, који је одређен да да мишљење, да ли се могу неки посланици ставити под суд.

Известилац Љ. П. Ђирић чита:

ИЗВЕШТАЈ ОДБОРА ЗА ОПТУЖБУ ПОСЛАНИКА Народној Скупштини

Част нам је поднети Нар. Скупштини следећи извештај по оптужбама нар. посланика и то:

1. *Лазе Илића за увреду и клевету* нанету чиновницима мин. народне привреде путем штампе (§ 164);
 2. *Милутина Гарашанина за увреду нанету* управи вар. Београда (§ 104);
 3. *Мих. Ристића по тужби суда књажевачког* за увреду и клевету путем штампе;
 4. *Боне Анђелковића за увреду и клевету* путем штампе нанету г. Јосифу Видаковићу;
 5. *Живка Малошарца за увреду и клевету* нанету путем штампе Миленку Поповићу учитељу;
 6. *Радисава Митровића за клевету* нанету путем штампе игуману ман. Раче Макену;
 7. *Луке Лазаревића за увреду* нижих чиновна путем штампе;
 8. *Димитрија Машића за дражење народа* против власти (§ 42) на јавном збору;
 9. *Стојана Рибарца за непријаву држања збора*, за непријављивање издавања новина (§ 4 — 5 зак. о штампи), 4 увреде — клевете учињене путем штампе (§ 103 и 104), и за публикување несвршених акта (чл. 30 зак. о штампи).
- С' учтивим мишљењем да су исте кривце такве природе, да се поменути посланици не би требали дати суду на суђење за све време грађања њиховог посланичког мандата, па молимо Нар. Скупштину, да и она усвоји ово наше решење.

Председник одбора
Симо Костић

Секретар
Љ. П. Ђирић

Чланови:

В. Т. Манојловић, Младен Марковић, Д. Илићановић, Атан. Вучковић.

Потпредседник — По овом предлогу не може се данас решавати, него се само саопштава Скупштини, а доћи ће на дневни ред други пут.

С овим је исцрпљен дневни ред. Пошто је сутра скуп једног патриотског друштва — Св. Сава, а многи су од госпоне

посланика изјавили жељу да иду на тај скуп, ја мислим да ће се Скупштина сагласити с тим да сутра не држимо састанак, него преко сутра. (Одобравање). Тада ће бити на дневном реду извештај одбора о давању посланика суду; даље извештај одбора финансиског о продужењу дванаестине буџета, извештај одбора о буџету. Седницу данашњу закључујем, а заказујем идућу преко сутра у 9 часова пре подне.

Састанак је трајао до 12 сати у подне.

51 САСТАНАК

31 јануара 1891 год. у Београду

ПРЕДСЕДАВАО ПОТПРЕДСЕДНИК

Димитрије Катић

СЕКРЕТАР

Љуб. Јоксимовић

Почетак у 9³/₄ часова пре подне.

Присутна су г. г. министри: финансије, унутрашњих дела, просвете и црквених послова.

Потпредседник — Отварам 51 састанак. Изволте чути протокол 50 састанка.

Секретар прочита протокол тога састанка.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани протокол? (Прима).

Изволте чути молбе и жалбе које су Скупштини упућене.

Секретар чита:

Алекса Поповић, учитељ у Обрежу у ср. темнићском, окр. моравском, моли да се његовој деци која уче школу, одреди благодетељање.

Филип Косић из Паковраћа у ср. трнавском, окр. рудничком и Димитрије Пантелић из Дучаловића у ср. драгачевском, окр. рудничком моле, за исплату реквизиције.

Василије Симић, почасни мајор у пензији, моли, да може у пензиони фонд улагати према плати вишег чина.

Грађани из Смедерева моле, да се за време могу послужити кантарима, којима су се до сада служили.

Јован Глигоровић, фабрикант цемента из Београда моли, да му се за 15 година да искључна повластица на прављење цемента.

Јован Вукомановић, паринар у Митровици, Никола Тодоровић, професор ниже гимназије у Свилајинцу моле, да им се извесне године неуказне службе урачунају у указну.

Грађани вароши Врања моле, да се не забрањује продаја пресних опанака.

Сељани из општине градачке у ср. студеничком, окр. рудничком, жале се на фалсификовање при класификацији земљишта.

Потпредседник — Све ове молбе и жалбе упућују се одбору за молбе и жалбе.

Изволте чути један предлог посланички.

Секретар чита:

ПРЕДЛОГ

Народној Скупштини

„О томе која су места у Србији вароши, варошице, а која села од 16 јуна 1866 године.“

Да се допуни § 6 поменутог закона овако: после речи „наименовању“ дода: „по решењу Народне Скупштине.“ За тим да се дода други став, који ће гласити овако: „Но варош или варошица да се на ново именује, поред осталих услова, мора имати најмање пет стотина пореских глава.“

(Поставите се)